



Accountability, Technology and
Institutional Openness Network
in SEE

Udhëzues mbi Mirëqeverisjen e Institucioneve Shtetërore në Republikën e Shqipërisë

Në bazë të Indeksi Rajonal të Qeverisjes së
Hapur të Institucioneve Shtetërore

Bazuar në matjet
e bëra gjatë vitit
2016



This project is
funded by the
European Union



The “Accountability, Technology and Institutional Openness Network in South East Europe - ACTION SEE” project is implemented by Metamorphosis Foundation, Westminster Foundation for Democracy, CARTA – Center for Research, Transparency and Accountability, Citizens Association Why not?, Center for Democratic Transition, Open Data Kosovo (ODK) and Levizja Mjaft!.



Udhëzues mbi Mirëqeverisjen e Institucioneve Shtetërore në Republikën e Shqipërisë

Në bazë të Indeksi Rajonal të Qeverisjes
së Hapur të Institucioneve Shtetërore

Bazuar në matjet e bëra gjatë vitit 2016

Tiranë, korrik 2017

PUBLIKOI:

Lëvizja MJAFT!

Misioni i Lëvizjes MJAFT! është të rrisë qytetarinë aktive, të forcojë ndjenjën e komunitetit, të promovojë një qeverisje të përgjegjshme dhe të përmirësojë imazhin e Shqipërisë nëpër botë, duke nxitur pjesëmarrjen e qytetarëve në proceset vendimmarrëse si në nivel lokal, ashtu edhe në nivel kombëtar; inkurajuar vullnetarizmin dhe përmirësuar bashkëpunimin mes komuniteteve; rehabilituar sensin e protestës.

Adress: Rr. Jul Variboba, Pall. 3, Shk.1,
AP.5, Tirana, Albania
Web: www.mjaft.org
E-mail: info@mjaft.org

Redaktorë:

Aldo Merkoçi - Drejtor Ekzekutiv, Lëvizja MJAFT!
Xheni Lame - Koordinatore Programi, Lëvizja MJAFT!

Grupi i punës:

Andi Bregu
Sonila Biba
Xheni Lame



Projekti ACTION SEE – (Accountability, Technology and Institutional Openness Network in SEE) ka për qëllim të rrisë përfshirjen e organizatave të shoqërisë civile dhe medias në proceset vendimmarrëse dhe në formimin e politikave dhe opinionin publik, si dhe të forcojë kapacitetet e shoqërisë civile në adresimin e këtyre çështjeve të ndjeshme.

Ky publikim është realizuar me ndihmën e Bashkimit European. Përmbajtja e këtij publikimi është përgjegjësi e partnerëve të projektit ACTION SEE dhe nuk reflekton në asnjë mënyrë pikëpamjet e Bashkimit European.

KOORDINATORI I PROJEKTIT:

Metamorphosis Foundation
Macedonia
Web page: www.metamorphosis.org.mk

ORGANIZATAT PARTNERE:

Westminster Foundation for Democracy
Great Britain
Web page: www.wfd.org

CRTA - Center for Research, Transparency and Accountability
Serbi
Web page: www.crt.rs

Citizens Association Why not?
Bosnia and Herzegovina
Web page: www.zastone.ba

Center for Democratic Transition
Montenegro
Web page: www.cdtmn.org

Open Data Kosovo (ODK)
Kosovo
Web page: www.opendatakosovo.org

1.HYRJE	5
2.INSTITUCIONET SHTETËRORE	6
2.1.Pushteti Ekzekutiv në Republikën e Shqipërisë	6
2.1.1.Këshilli i Ministrave	6
Gjetjet kryesore	7
Rekomandime për veprime të mëtejshme	8
2.1.2.Ministritë e linjës	8
Gjetjet kryesore	9
Rekomandime për veprime të mëtejshme	10
2.1.3.Agjencitë Ekzekutive	10
Gjetjet kryesore	10
Rekomandime për veprime të mëtejshme	11
2.2.Kuvendi në Republikën e Shqipërisë	11
Gjetjet kryesore	11
Rekomandime për veprime të mëtejshme	12
2.3.Gjykatat dhe Zyrat e Prokurorive në Republikën e Shqipërisë	12
Gjetjet kryesore	13
Rekomandime për hapa konkretë veprimi	14
2.4.Njësitë e vetëqeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë	15
Gjetjet kryesore	15
Rekomandime për veprime të mëtejshme	16
3.METODOLOGJIA	17
4.PROJEKTI	19
5.LEXO MË SHUMË:	20



Qeverisja e hapur përfaqëson një kusht kyç për demokracinë - duke qenë se u ofron mundësinë qytetarëve të marrin informacionin dhe njohuritë e nevojshme mbi pjesëmarrjen e barabartë në jetën politike, vendimmarrjen efektive dhe llogaridhënien institucionale për politikën që ata administrojnë. Institucionet në gjithë botën ndërmarrin aktivitete specifike me qëllim që të rrisin transparencën e tyre dhe llogaridhënien drejt qytetarëve.

Qeverisja e hapur bazohet në katër parime organizacionale: transparenca, aksesueshmëria, integriteti dhe efektiviteti. Këto parime aplikohen në të gjitha degët dhe nivelet e pushteteve, nga pushteti qendror ekzekutiv te njësitë e vetëqeverisjes vendore, Kuvendi dhe sistemi i drejtësisë. Indeksi i Qeverisjes së Hapur është një indikator i përbërë, i cili mat shkallën në të cilën shtetet e Ballkanin Perëndimor janë të hapura ndaj qytetarit dhe shoqërisë, dhe është krijuar në mënyrë që të përkufizojë se në ç'skallë qytetarët e këtyre shteteve aksesojnë informacion të përshtatshëm dhe të kuptueshëm prej institucioneve të tyre.

Në mënyrë që të masin shkallën e hapjes institucionale, partnerët e ACTION SEE, mbështetur në standardet ndërkombëtare, rekomandimet mbi bazën e shembujve të praktikave të mira, vlerësojnë institucionet përmes disa indikatorëve të veçantë sasiorë dhe cilësorë, mbi bazën e: aksesimit të informacionit në faqet zyrtare të institucioneve, cilësisë së kuadrit ligjor për çështje individuale, burimeve të tjera të informacionit publik dhe pyetësorit të dërguar pranë zyrave të institucioneve

Përgjigjshmëria e institucioneve ndaj pyetësorit ka qenë një tregues shtesë për hapjen e tyre. Shumë institucione u vlerësuan negativisht në treguesit përkatës, për shkak të mospërgjigjshmërisë, gjë e cila vlen të përmendet për dy arsye: (i) përgjigjshmëria institucionale është, në vetvete, një tregues i qeverisjes së hapur, dhe (ii) mospërgjigjshmëria institucionale ka ndikuar negativisht në llogaritjen e indeksit të tyre, sepse treguesit janë vlerësuar automatikisht me 0 (zero). Veçmas këtyre, disa prej treguesve mund të ishin vlerësuar pozitivisht në rast se ligjet ekzistuese do të zbatoheshin.

Vlerësimi është zhvilluar gjatë periudhës tetor - dhjetor 2016. Bazuar në monitorimin e të dhënave dhe në gjetjet e gjeneruara, një tërësi rekomandimesh dhe udhëzimesh drejtuar institucioneve janë hartuar sipas rezultateve të kërkimit. Hapat që rekomandohen për t'u ndërmarrë nga secila kategori e institucioneve janë ndërtuar duke marrë parasysh ata tregues që nuk ishin tërësisht të plotësuar në performancën institucionale. Përveç kësaj, duke qenë se disa prej kategorive të institucioneve janë vlerësuar, si agjencitë ekzekutive, njësitë e vetëqeverisjes vendore, gjykatat dhe zyrat e prokurorive, rekomandimet dhe hapat konkretë të veprimit për këto institucione janë të përgjithshme për të gjithë grupin e institucioneve.

Lexuesit mund ta gjejnë metodogjinë dhe informacionin e përgjithshëm të projektit në fundit të këtij punimi.

2. INSTITUCIONET SHTETËRORE

2.1.PUSHTETI EKZEKUTIV NE REPUBLIKEN E SHQIPERISE

2.1.1.Këshilli i Ministrave Gjetjet kryesore

Këshilli i Ministrave në Republikën e Shqipërisë, me 58% të përbushjes së treguesve për hapjen, shfaq hapësira për përmirësim mbi qeverisjen e hapur, si një element kyç për një demokraci më të mirë. Informacioni është aset publik dhe i tillë duhet të jetë në çfarëdolloj rasti.

Është e nevojshme t'i kushtohet më shumë vëmendje Ligjit “Për të Drejtën e Informacionit” (FOI) . Institucionet duhet të kenë kapacitetet dhe strukturat e nevojshme për t'iu përgjigjur qytetarëve, ashtu sikurse ky ligj e parashikon; informacioni duhet të jetë publik dhe i disponueshëm për të gjithë.

Komunikimi me publikun duhet të jetë më elokuent, duke përdorur metoda të reja komunikimi dhe kanale bashkëkohore. Këshilli i Ministrave duhet të informojë qytetarët mbi mbledhjet dhe vendimet e marra, rreth agjendës së tij dhe për të qenë institucion i djerë të hapura sa më shumë të jetë e mundur.

Një tjetër problematikë lidhet me publikimin e “Ligjit për Buxhetin” për vitin aktual të monitorimit dhe dy vitet e mëparshme. Vihet re mungesë e tabelave me zërat e buxhetit, të aksesueshme dhe të kuptueshme nga qytetarët, mungesë e raporteve të ndërmjetme të shpenzimeve vjetore dhe të gjitha shpenzimeve totale të kryera përgjatë vitit, si dhe mospublikim i buxhetit të dedikuar për qytetarët. Gjithashtu, mungojnë raporte mbi gjendjen aktuale të borxhit publik të vendit tonë dhe mënyrës sesi ky borxh menaxhohet nga qeveria.

Informacioni për nëpunësit publikë. Jo vetëm informacioni për udhëheqësit e institucioneve, por për të gjithë nëpunësit publikë të përfshirë në administratën qendrore, duhet të jenë të dukshme për qytetarët me emrat, kontaktet, pozicionet dhe pagat e tyre.

Ligji Nr. 119/2014, datë 18.09.2014, “Për të Drejtën e Informimit” <https://www.parlament.al/akt/ligj-nr-1192014-per-te-drejte-e-informimit/>

Rekomandime për veprime të mëtejshme

Të përmirësohet situata e Këshillit të Ministrave rreth takimeve dhe agjendave. Sugjerojmë praninë e mediave gjatë zhvillimit të diskutimeve, përdorimin e kanaleve të drejtpërdrejta të transmetimit, si dhe publikimin e një përmbledhje mbi takimet dhe diskutimet për të informuar publikun. Përdorimi i këtyre metodave e afron më shumë qeverinë me qytetarët, duke u dhënë këtyre të fundit mundësinë të njihen me vendimet që ky këshill merr.

Informacioni strukturor për nëpunësit publikë është një detyrim i Ligjit “Për të Drejtën e Informimit”, i parashikuar edhe në standartet ndërkombëtare për institucionet, për të ndarë informacion për punonjësit e tyre. Për sa kohë që ky informacion nuk është publikuar në faqet zyrtare të internetit, zyra e Komisionerit të së Drejtës së Informacionit, si institucion që monitoron situatën dhe ndëshkon shkeljen e ligjit, duhet të ndërmarrë veprime të drejtpërdrejta, duke i detyruar institucionet të ndajnë informacionin sikurse kërkohet.

Informacioni buxhetor duhet të jetë i qartë dhe i kuptueshëm. Është e nevojshme të forcohen praktikat për transparencën financiare. Materialet e të dhënave duhet të jenë në format të përpunueshëm (open data) dhe të specifikohen qartësisht shpenzimet dhe të ardhurat në buxhet. Prokurimet publike duhet të jenë gjithashtu të publikuara. Qeveria duhet të informojë për investimet dhe vendimet e saj.

Në Shqipëri ende nuk ekziston një ligj për lobimin. Është e nevojshme që qeveria të rregullojë këtë veprimtari, duke ngritur një institucion të veçantë, i cili merret vetëm me funksionimin e kësaj strukture.

2.1.1. MINISTRITË E LINJES

Gjetjet kryesore

Ministritë në Shqipëri plotësisht mesatarisht në 34% të përmbushjes së kriterëve të hapjes. Ky nuk është një rezultat i kënaqshëm, i cili tregon se ministritë në Shqipëri nevojitet të punojnë ende fort lidhur me këto çështje.

Gjatë studimit u vërejtën disa mangësi në përmbushjen e standardeve të qeverisjes së hapur. Ministritë nuk janë të përkushtuara sa duhet për të informuar qytetarët për punën e tyre. Kështu, duke kërkuar në faqet e tyre të internetit, qytetarët nuk mund të gjejnë se çfarë planifikojnë të bëjnë ministritë dhe çfarë rezultatesh kanë arritur ato gjatë vitit të kaluar. Faqet zyrtare të ministrive përmbajnë informacion të pastrukturuar në shumicën e rasteve; rubrika specifike nuk përmbajnë informacion ose nuk përditësohen. Prandaj, shpesh këto faqe të kufizojnë në kërkim dhe informim. Parimet e publikimit të të dhënave në formatin open data, nuk respektohen dhe nuk ka asnjë parim unik për përditësimin e llogarive në rrjetet sociale.

Në website-et e ministrive është e vështirë të gjesh informacion të detajuar për emrat, pagat dhe kontaktet e zyrtarëve publikë. Faqet zyrtare të internetit përmbajnë vetëm informacion të përgjithshme mbi formatin organizativ. Ministritë, gjithashtu, shkelin Ligjin “Për të drejtën e informimit”, duke pasur parasysh se vetëm 8.7% e tyre përmbajnë informacion mbi emrat, pagat dhe kontaktet e zyrtarëve publikë.

Gjithashtu, në përqindje të konsiderueshme, shumica e ministrive nuk janë transparente në ofrimin e informacioneve mbi buxhetet vjetore dhe/ose kontratave apo procedurave të prokurimit publik. Një çështje tjetër e vënë re gjatë studimit është përqindja e ulët e përmbushjes së treguesve në lidhje me konsultimet publike të mbajtura nga ministritë, të cilat nuk japin informacion publik për thirrjet e hapura dhe vendimet e marra.

34.5%

Ministritë në Shqipëri plotësisht mesatarisht në 34% të përmbushjes së kriterëve të hapjes.

8.7%

Ministritë, gjithashtu, shkelin Ligjin “Për të drejtën e informimit”

Rekomandime për veprime të mëtejshme

Sa i përket asaj që vërehet gjatë studimit, në përputhje me standardet e qeverisjes së hapur, është e rëndësishme që ministritë e linjës të marrin në konsideratë të përmirësojnë performancën e tyre.

Ministritë duhet të strukturojnë faqet e tyre zyrtare online, në mënyrë që ta bëjnë më të thjeshtë për qytetarët për të gjetur informacione e dokumenta publikë. Në lidhje me këtë, disa ministri duhet të rregullojnë motorin e kërkimit të website-ve, për shkak se në shumicën e rasteve, përdorimi i tij nuk siguron informacionin e kërkuar.

Zbatimi i Programeve të Transparencës. Ministritë e linjës në Shqipëri duhet të zbatojnë Ligjin “Për të drejtën e informimit”, duke zbatuar Programet e miratuara të Transparencës nga Komisioneri për të Drejtën e Informacionit për secilën prej tyre. Ato duhet të publikojnë informacione lidhur me buxhetet vjetore dhe prokurimet publike. Ky është një detyrim për të gjitha ministritë. Buxheti nuk duhet të publikohet vetëm nga Ministria e Financave, ose procedurat e prokurimit publik nuk duhet të jenë të dukshme vetëm në faqen e internetit të Agjencisë së Prokurimit Publik, por janë detyrim ligjor për secilin institucion të ofrojë informacion mbi shpenzimet buxhetore të veprimtarisë së tij.

Bazuar në zbatimin e Ligjit për Konsultimin Publik, vihet re se ministritë nuk i kryejnë konsultimet publike për draft-ligjet. Një nga arsytet për këtë situatë është mungesa e penaliteteve në rast se kjo procedurë nuk zhvillohet. Pra, është e rëndësishme të ndërhyhet në ligjin ekzistues, për të përmirësuar përmbajtjen e tij dhe siguruar zbatimin e tij.

2.1.3. Agjencitë Ekzekutive

Gjetjet kryesore

Këto institucione të administratës publike, shkelin Ligjin “Për të Drejtën e Informimit” lidhur me publikimin e informacionit: vetëm 17.77% e tyre publikojnë raporte vjetore të punës në website-et e tyre, 19.23% e tyre publikojnë listën e nëpunësve civilë dhe punonjësve shtetërorë me titujt e tyre, por vetëm 5.08% e institucioneve publikojnë informacion se kush janë zyrtarët e tyre publik, vlerën e pagës dhe kontaktet e tyre; 69.23% e institucioneve publikojnë ligje dhe rregullore që kontrollojnë punën e institucionit në website-et e tyre.

Transparenca buxhetore e Agjencive Ekzekutive performon përqindjen më të ulët mes institucioneve të pushtetit ekzekutiv, duke mos dhënë informacion për llogaritë përfundimtare dhe raportet e ndërmjetme për shpenzimin e fondeve buxhetore, duke i bërë këto të paaksesueshme nga qytetarët. E njëjta situatë vërehet në lidhje me prokurimet publike, ku 7.7% e këtyre institucioneve publikojnë planet e prokurimit publik në website-et zyrtare, por asnjëra prej tyre nuk publikon thirrjet dhe vendimet e tyre.

Rekomandime për veprime të mëtejshme

Hapje dhe përditësim i faqeve zyrtare dhe publikimi i raporteve vjetore për punën e tyre.

Respektimi i Ligjit “Për të Drejtën e Informimit”, duke publikuar të gjitha informacionet e kërkuara nga ligji dhe respektimin e afateve të kthimit të përgjigjeve.

Publikim të informacionit mbi emrat dhe pozicionet e nëpunësve civilë dhe buxhetin e institucionit.

Përmirësimi i transparencës për procedurat e prokurimit publik, duke publikuar çdo dokument të nevojshëm në faqet zyrtare të internetit.

17.77%

e tyre publikojnë
raporte vjetore të punës
në website-et e tyre

e institucioneve publikojnë
ligje dhe rregullore që kontrollojnë
punën e institucionit në
website-et e tyre

69.23%

2.1.KUVENDI NE REPUBLIKEN E SHQIPERISE

Gjetjet kryesore

Bazuar në rezultatet e kërimit, Kuvendi i Shqipërisë arrin 60% të plotësisht të treguesve të hapjes. Ky rezultat nënkupton se ka ende punë për të bërë, për të pasur një performancë më të mirë të aktivitetit të Kuvendit të Shqipërisë. Është shumë e rëndësishme për t'u përmendur se janë disa praktika të mira të zbatuara nga administrata e Kuvendit, por ende është i nevojshëm miratimi i praktikave ndërkombëtare, për ta bërë Kuvendin e Shqipërisë më të hapur.

Në faqen zyrtare të Kuvendit mund të gjenden informacione mbi listën e deputetëve dhe përmbledhjet e jetëshkrimit të tyre. Çdo tri javë, planifikohet për diskutim kalendari i draft-ligjeve në komisionet parlamentare dhe përditësohet në faqen zyrtare. Janë publikuar të gjitha aktet ligjore, si projektligjet, ligjet e miratuara dhe amendamentet e paraqitura. Gjithashtu, faqja e internetit përmban të dhëna për pjesëmarrjen e deputetëve në seancat e komisionit dhe të gjitha diskutimet e bëra lidhur me agjendën e këtyre komisioneve.

Edhe pse Kuvendi ka arritur rezultatet më të mira ndër institucionet shqiptare, ka disa çështje të rëndësishme, të cilat ky institucion duhet t'i trajtojë me qëllim të arritjes së standardeve ndërkombëtare të hapjes dhe të përgjegjshmërisë. Në vijim, po japim rekomandime kyçe për vazhdimësinë e zhvillimeve në këtë drejtim.

Rekomandime për veprime të mëtejshme

Të zhvillohet një plan strategjik i hapjes dhe llogaridhënies në Kuvendin e Shqipërisë, nëpërmjet identifikimit të problemeve kryesore dhe mënyrave për zgjidhjen e tyre. Është e rëndësishme rritja e nivelit të zbatueshmërisë së rregullores dhe kodit etik të deputetëve.

Përmirësimi i komunikimit online të Kuvendit të Shqipërisë me qytetarët përmes hapjes së kanaleve të shpejta të komunikimit, me anë të përdorimit dhe bërjes aktive të dy rrjeteve sociale (Facebook dhe Twitter). T'u bëjë të mundur qytetarëve që të dorëzojnë peticione elektronike.

Aktiviteti legjislativ i Kuvendit duhet të përmirësohet në atë mënyrë që të vlerësojë ndikimin e punës së zgjidhjeve ligjore gjatë legjislaturës së tij (analiza e RIA). Ligjet e propozuara nga Kuvendi duhet të kalojnë një procedurë, e cila të tregojë ndikimin e ndryshimeve ligjore në jetën e qytetarëve.

Përmirësimi i transparencës buxhetore për qytetarët. Të rritet transparenca e procesit të miratimit të buxhetit të Shqipërisë, si dhe të rritet transparenca e prokurimit publik, duke bërë publike dhe të aksesueshme tabelat përkatëse me informacionet e nevojshme.

<https://www.parlament.al/>, aksesuar më 17.08.2017

Vlerësimi i Ndikimit Rregullator (RIA) është një qasje sistematike mbi vlerësimin e efekteve positive dhe negative të ligjeve ekzistuese dhe atyre që propozohen

(OECD, 2009, <http://www.oecd.org/gov/regulatory-policy/ria-tool-for-policy-coherence.htm>, aksesuar më 17.08.2017)

2.1.GJYKATAT DHE ZYRAT E PROKURORIVE NE REPUBLIKEN E SHQIPERISE

Gjetjet kryesore

Hapja e Sistemit të Drejtësisë në Republikën e Shqipërisë arrin në vlerën 22% të plotësimit të indikatorëve. Ky rezultat është mjaft i ulët në krahasim me institucionet e pushtetit ekzekutiv dhe legjislativ në vendin tonë. Cilësuar si një nga sistemet më të korruptuara në Shqipëri dhe një nga sfidat më të mëdha me të cilat vendi duhet të përballet për t'u integruar në Bashkimin Europian, ky rezultat ishte i pritshëm.

Ndër reformat e marra në vendin tonë së fundmi, ishte edhe reforma në drejtësi. Ekziston një perceptim i përgjithshëm publik se pushteti gjyqësor është i korruptuar në Shqipëri, si në nivel organizimi të brendshëm, ashtu edhe në shqyrtimin e çështjeve. Gjithashtu, edhe raportet e organizatave ndërkombëtare kanë arritur në këtë konkluzion. Sipas Komisionit Europian, "Funksionimi i sistemit të drejtësisë vazhdon të ndikohet nga politizimi, llogaridhënia e kufizuar, bashkëpunim i dobët institucional, burime të pamjaftueshme, procedura të gjata dhe zvarritje e proceseve".

Si rrjedhojë e kësaj situatë, Shqipëria kërkoi ndihmën e Komisionit të Veneçias për të ndërhyrë në këtë sistem, për të rritur transparencën dhe efencën, duke krijuar një komision ad hoc, i cili do të merrej me hartimin e akteve ligjore dhe kushtetuese për të reformuar sistemin. Miratimi në tërësi i kësaj reforme kërkoi më shumë se një vit, për shkak të mos dakordësive ndërmjet partive kryesore në vend. Më 22 Maj 2017 u shënuar votimi i Komisioneve të Vetting-ut, i cili hap dyert për zbatimin e mëtejshëm të kësaj reforme. Një nga ndryshimet që sjell impementimi i kësaj reforme, është edhe shkrirja e strukturës ekzistuese të Këshillit të Lartë të Drejtësisë në Këshillin e Lartë të Gjykatave dhe Këshillin e Lartë të Prokurorive.

Sa i takon Prokurorisë së Përgjithshme në Republikën e Shqipërisë, përmes hapja e indikatorëve të qeverisjes së hapur të këtij institucioni arrin në vlerat 19%. Kjo tregon një masë të ulët të performacës së këtij institucioni, krahasuar dhe me vendet e tjera të rajonit. Indikator i aksesueshmërisë ka rezultuar në masën 11%, çka tregon për problematika të shumta që ky institucion mbart. Prokuroritë janë institucione të mbyllura sa i takon transparencës dhe aksesueshmërisë. Është e vështirë të gesh informacione mbi këto institucione nëpërmjet kërkimeve online apo të gjenerosh informacione përmes pyetësorëve të depozituar në zyrat e tyre; thënë kjo, pasi studimi ka rezultuar me vlera negative përgjigjshmërie të personave përgjegjës për informim të këtyre institucioneve.

Gjatë periudhës së monitorimit të sistemit të drejtësisë, reforma ka qenë në proces diskutimesh, andaj për plotësimin e indikatorëve sesa i hapur është sistemi i drejtësisë në Shqipëri, jemi përpjekur të gjejmë struktura ekuivalente për t'u përshtatur me metodikën e ndjekur për të gjithë partnerët e rajonit.

Analizë e Sistemit të Drejtësisë në Shqipëri, Qershor 2015, http://reformanedrejtessi.al/sites/default/files/dokumenti_shqip.pdf

Progres Raporti për Shqipërinë 2014, pg. 39: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/-/files/pdf/key_documents/2014/20141008-albania-progress-report_en.pdf

Rekomandime për hapa konkretë veprimi

Publikimi i vendimeve të gjykatave, në mënyrë që të gjitha palët e interesuar mund të ndjekin çështjet për të cilat kanë interes, si dhe individët e përfshirë në procese gjyqësore mund të marrin informacion në një mënyrë të shpejtë, duke kursyer kohë dhe kosto financiare.

Është shumë e rëndësishme që të gjithë të kenë akses në gjykatë, ndërtesat duhet të jenë të aksesueshme dhe të ofrojnë ndihmë dhe lehtësira për personat me aftësi të kufizuara, si dhe përkthyes të gjuhëve të shenjave ose alfabetit Braille.

Buxheti dhe transparenca financiare janë pika kyçe të qeverisjes së hapur, kështu që gjykatat duhet të publikojnë llogaritë e tyre vjetore edhe për vitet e mëparshme.

Informacioni strukturor, transparenca dhe llogaridhënia lidhen ngushtë edhe me informacionet për nëpunësit publikë, kështu që në faqet zyrtare të internetit duhet të publikohen informacionet për emrat, kontaktet dhe pagat e administratës së gjykatave.

2.1. NJESITË E VETËQEVERISJES VENDORE NE REPUBLIKEN E SHQIPERISE

Gjetjet kryesore

Qeverisja e hapur e Pushtetit Vendor në Republikën e Shqipërisë arrin në 12% të përmbushjes së treguesve, një rezultat jo i kënaqshëm për performancën e veprimtarisë së këtij pushteti. Kjo, si produkt i Reformës Administrativo-Territoriale të ndërmarrë nga qeveria shqiptare, e cila erdhi si rezultat i anëtarësimit të Shqipërisë në Kartën Europiane të Vetëqeverisjes Vendore . Më konkretisht, territori lokal u nda në 12 qarqe dhe 61 bashki sipas Ligjit Nr.30/2015 “Për disa ndryshime dhe shtesa në ligjin nr. 8652, datë 31.07.2000, “Për organizimin dhe funksionimin e qeverisjes vendore”, të ndryshuar” .

Ajo që kemi vënë re është se kjo reformë është zbatuar vetëm në nivel territorial dhe jo në atë administrativ, duke bërë kështu që kuadri funksional i njësive të vetëqeverisjes vendore të jetë ende i pastrukturuar dhe të prodhojë ineficienca. Shumica e këtyre njësive janë në proces strukturimi dhe organizimi territorial, për të përshtatur veprimtarinë e tyre sipas përcaktimeve të ligjit, ende të pakonsoliduara mirë.

Gjithashtu, në bazë të Ligjit Nr.119/2014, datë 18.09.2014 “Për të drejtën e informimit”, në kreun II “E drejta e Informimit dhe Transparenca”, përcaktohet se çdo autoritet publik duhet të hartojë dhe publikojë programet e transparencës, duke përfshirë kështu edhe administratën e njësive të vetëqeverisjes vendore në Republikën e Shqipërisë. Duke qenë një reformë e saponëdmarrë në vendin tonë, ende nuk ka një vlerësim konkret në lidhje me efikasitetin e kësaj reforme. Për vetë funksionin që kanë njësitë e pushtetit vendor në mbështetjen e shumë shërbimeve të rëndësishme ndaj qytetarit, kjo përqindje duhet të tërheqë vëmendjen e institucioneve për t’u ndërgjegjësuar e për të reaguar në përmirësimin e kësaj situate.

European Charter of Local Self-Government, Strasbourg, 15.X.1985

<http://80.78.70.231/pls/ku-v/f?p=201:Ligj:30/2015:02.04.2015>

Rekomandime për veprime të mëtejshme

Zbatimi i Reformës Administrative Territoriale jo vetëm në nivel territorial, por edhe në nivelin administrativ.

Respektimi i neneve të Ligjit për të Drejtën e Informimit.

Publikimi i informacioneve buxhetore në mënyrë të qartë dhe strukturuar dhe në formatin e të dhënave të ripërpunueshme (open data).

Ndëshkime administrative për mosrespektimin e procedurave të proceseve konsultative, sipas Ligjit për Njoftim dhe Konsultim Publik.

Publikimi i programit të transparencës në website; në mungesë të website-ve, publikimi të bëhet në ambjentet e këtyre institucioneve.

2. METODOLOGJIA

Indeksi Rajonal i Qeverisjes së Hapur është një tregues i përbërë, i cili mat shkallën në të cilën qeveritë e shteteve të Ballkanit Perëndimor janë të hapura ndaj qytetarëve dhe shoqërisë. Qeverisja e hapur përfaqëson një kusht kyç të demokracisë, pasi kjo u lejon qytetarëve të marrin informacion dhe njohuri të nevojshme për pjesëmarrje të barabartë në jetën politike, vendimmarrjen efektive dhe llogaridhënien e institucioneve për politikën të cilat ato ndjekin. Qeverisja e hapur, gjithashtu, mbështet mirëqeverisjen, sepse i lejon elitat qeverisëse të rishqyrtojnë dhe të tërheqin idetë dhe ekspertizën e shoqërisë.

Indeksi Rajonal i Qeverisjes së Hapur mat shkallën në të cilën institucionet janë të hapura për qytetarët dhe shoqërinë mbi bazën e katër parimeve: 1) transparenca, 2) aksesueshmëria, 3) integriteti dhe 4) efektiviteti.

Parimi i transparencës përfshin informacionin organizativ, buxhetin dhe procedurat e prokurimeve publike, të cilat janë në dispozicion të publikut dhe të publikuara. Ky informacion lidhet me organizimin dhe punën e institucioneve shtetërore, më së shumti me procedurat e buxhetimit dhe prokurimit publik. Aksesueshmëria është e lidhur me sigurimin dhe respektimin e procedurave për akses të lirë në informacion, duke përmirësuar disponueshmërinë e informacionit përmes mekanizmave të debatit publik dhe forcimin e ndërveprimit me qytetarët.

Integriteti përbëhet nga mekanizmi i parandalimit të korrupsionit, mbajtjen e kodit etik dhe rregulloret e lobimit. Parimi i fundit, efektiviteti i referohet monitorimit dhe vlerësimit të politikave të zbatuara nga institucionet. Efektiviteti nënkupton pasjen dhe sigurimin e informacionit brenda qeverisë.

Të katërt parimet gjenerohen nga pyetje individuale, të cilat janë vlerësuar mbi bazën e informacioneve të publikuara në faqet zyrtare të institucioneve, cilësisë së kuadrit ligjor për pyetje të veçanta, burimeve të tjera të informacionit publik dhe pyetësorëve të dërguar pranë institucioneve. Indeksi i Hapjes vlerëson sesi këto katër parime janë realizuar në tërësinë e institucioneve, si: qeveria, ministritë e linjës, agjencitë ekzekutive, Kuvendi, njësitë e vetë-qeverisjes, gjykatat dhe prokuroritë. Duke qenë se këto institucione ushtrojnë funksione të ndryshme në procesin qeverisës apo politikë-bërës, pyetje të veçanta janë përshtatur me profilin përkatës të institucioneve.

KUFIZIMET E METODOLOGJISË

Metodologjia kërkimore siguron një depërtim formal në nivelin e arritur të hapjes institucionale në rajon. Megjithatë, në disa raste, përfundimet sesi funksionon hapja institucionale janë të kufizuara. Vetë ekzistenca e kuadrit ligjor mbi hapjen institucionale nuk siguron se parimet e mirëqeverisjes zbatohen në praktikë. Ky kërkim siguron një hapësirë për analiza të mëtejshme, më të detajuara, në segmente të veçanta të zbatimit të parimeve të qeverisjes së mirë dhe të hapur, gjë e cila do të ishte e vlefshme për të siguruar një panoramë më të qartë dhe të kuptueshme mbi hapjen e institucioneve publike në rajon.

Për më tepër, dallimet në strukturat qeverisëse dhe organizimin territorial ndërmjet shteteve të Ballkanit Perëndimor kufizojnë, në një farë mase, vlerësimin krahasues të niveleve të arritura të hapjes institucionale. Në këtë drejtim, rezultatet e hapjes së ekzekutivit, legjislativit dhe sistemit të drejtësisë, ndonjëherë nuk reflektojnë lidhjen aktuale ndërmjet dallimeve institucionale në të dyja nivelet, si në atë kombëtar, ashtu edhe rajonal.

4. PROJEKTI

Mirëqeverisja është çelësi për funksionimin e ligjit të së drejtës. Ndërsa korrupsioni, transparenca, ligji i së drejtës dhe mirëqeverisja janë gjithmonë në qendër të vëmendjes, kuptimi i problemeve sistematike, të cilat rallëherë marrin vëmendjen e duhur, mbeten të parealizuar. Projekti “Accountability, Technology and Institutional Openness Network in Southeastern Europe - ACTION SEE” ka për qëllim të rrisë ndjeshmërisë ndaj këtyre sfidave, duke lehtësuar bashkëpunimin ndërmjet organizimeve qytetare dhe përpjekjeve të konsoliduara strategjike për përfaqësim.

ACTION SEE ofron një platformë për dialog dhe një mjet konkret për matjen e shkallës në të cilën institucionet shtetërore mbështesin parimet dhe standardet e qeverisjes së hapur (Indeksi i Hapjes).

Projekti ka për qëllim të rrisë përfshirjen e organizatave të shoqërisë civile dhe medias në proceset vendimmarrëse dhe në formimin e politikave dhe opinionin publik, si dhe të forcojë kapacitetet e shoqërisë civile në adresimin e këtyre çështjeve të ndjeshme.

OBJEKTIVAT KRYESORE TË PROJEKTIT:

Promovimi i një shoqërie më dinamike, e cila mobilizon efektivisht qytetarët për pjesëmarrje aktive në çështjet lidhur me zbatimin e ligjit dhe mirë-qeverisjes, dhe ndikon politikën dhe proceset vendimmarrëse në nivel kombëtar dhe rajonal. Fuqizimi i mekanizmave për dialog ndërmjet organizimeve qytetare dhe institucioneve qeverisëse, si dhe ndikimi i mirë-qeverisjes dhe reformave të administratës publike.

Nxitja e rrjetëzimit të organizatave qytetare dhe mediatike në nivel lokal dhe europian, duke lejuar shkëmbimin e njohurive, aftësive dhe lidhjeve, si dhe rritjen e ndikimit të përpjekjeve të tyre të përfaqësimit.

Action SEE është një rrjet i organizatave të shoqërisë civile, të cilat bashkëpunojnë në promovimin dhe sigurimin e llogaridhënies dhe transparencës së qeverisë në rajonin e Europës Juglindore, duke rritur mundësinë e aktivizmit qytetar dhe pjesëmarrjes qytetare, promovimit dhe mbrojtjes së të drejtave dhe lirive të njeriut në Internet, rritjen e kapaciteteve dhe interesit ndërmjet organizatave të shoqërisë civile dhe individëve në rajon, në përdorimin e teknologjisë në promovimin e demokracisë.

Projekti ACTION SEE, financuar nga Bashkimi Europian, është implementuar nga Metamorphosis Foundation, Westminster Foundation for Democracy, CRTA – Center for Research, Transparency and Accountability, Citizens Association Why not?, Center for Democratic Transition, Open Data Kosovo (ODK) and Lëvizja Mjaft!.

5.

LEXO MË SHUMË:

Qeverisja e hapur e institucioneve të Pushtetit Ekzekutiv në Shqipëri dhe në rajon

<http://www.mjaft.org/sq/raporte/qeverisja-e-hapur-e-institucioneve-t%C3%AB-pushtetit-ekzekutiv-n%C3%AB-shqip%C3%ABri-p%C3%ABr-vitin-2016>

Qeverisja e hapur e Parlamentit në rajon dhe në Shqipëri

<http://www.mjaft.org/sq/raporte/raporti-parlamenti-i-hapur-n%C3%AB-republik%C3%ABn-e-shqip%C3%ABris%C3%AB>

Analiza e qeverisjes së hapur të Njësive të Vetëqeverisjes Vendore në Shqipëri

<http://www.mjaft.org/sq/raporte/qeverisja-e-hapur-e-nj%C3%ABsive-t%C3%AB-vet%C3%ABqeverisjes-vendore>

Hapja e Sistemit të Drejtësisë në Rajon dhe në Shqipëri

<http://www.mjaft.org/sq/raporte/hapja-e-sistemit-t%C3%AB-drejt%C3%ABsis%C3%ABn%C3%AB-shqip%C3%ABri-dhe-n%C3%AB-rajonaction-see>

